

B E S Z Á M O L Ó

a Parkerdő természetesen c. természetvédelmi projekt eddig eredményeiről

Több mint egymillió darab őshonos fiatal facsemete kiültetésére, 25 ezer négyzetméternyi sziklafal átvizsgálására és közel 2 km hosszúságú biztonsági kerítés kiépítésére kerülhetett sor a Pilisi Parkerdő Zrt. európai uniós pályázatának eddigi megvalósítása során. A komplex természetvédelmi program elsősorban az invazív fajok visszaszorítását, az őshonos állományok természetes fejlődésének támogatását, az erdei vizes élőhelyek rehabilitációját, valamint az élettelen természeti értékek védelmét tűzte ki célul. A munkálatok az – olykor zord időjárási körülmények ellenére is – 2009-ben az előírt ütemezés szerint haladtak.

A Pilisi Parkerdő Zrt. az Európai Unió és a Magyar Állam közös finanszírozásában működtetett Közép-Magyarországi Operatív Program keretén belül, évek óta formálódó természetvédelmi programjának megvalósításához 2008 őszén igen jelentős, 460.156.950 forint összegű vissza nem térítendő támogatást nyert. A „Parkerdő természetesen - Élő és élettelen természeti értékek megőrzését, rehabilitációját szolgáló beruházások” címet viselő program első fázisa az elmúlt esztendő során sikeresen lezajlott, a tervezett munkálatok – olykor a mostoha időjárási körülmények ellenére is – rendre befejeződtek. Hírlevelünkben az eddigi elvégzett munkákról adunk átfogó képet.

A pályázat jelentősége, célja

A Parkerdő természetesen program kialakítása Társaságunk elmúlt évtizedbeli működésének eredménye. A szakmai előkészítés során az erdészeti és természetvédelmi ágazat vezetőivel, a hatóságokkal, valamint a témában érintett szakmai szervezetekkel folyamatosan egyeztetünk, így összességében egy szakmailag teljes értékű, az érintettek támogatását élvező program állt össze.

A megvalósítás első lépéseként a természetvédelmi szempontú erdőgazdálkodási módszerek bevezetését saját erőből kezdtük el. A pályázati források segítségével azonban lehetőségessé vált e keret jelentős bővítése, így jelenleg olyan természetvédelmi fejlesztéseket folytatunk, amire az eddigi erdészeti gyakorlatban nem volt példa. A pályázat elnyerése ily módon rendkívüli lehetőséget jelent számunkra, hisz ilyen méretű, uniós forrásból támogatott természetvédelmi fejlesztés Magyarországon még nem volt.

A komplex program legfőbb célja a védett területek egyes élőhelyeinek védelme és rehabilitációja, ezen belül az idegenhonos erdőállományok őshonosra történő visszaalakítása, az invazívan terjedő bálványfa állományok visszaszorítása, a vizes élőhelyek rehabilitációja, valamint az élettelen természeti értékek állagának megőrzése.

A program megvalósításának első szakasza – 2009. tavasz

A Parkerdő természetesen c. program keretében a Pilisi Parkerdő Zrt. hét erdészetének területén (Budakeszi, Budapest, Gödöllő, Pilisszentkereszt, Szentendre, Valkó, Visegrád), összesen 26 községhatárt érintve folyik természetvédelmi munka. Az érintett területek nagysága összességében megközelíti a 400 hektárt.

A természetvédelmi program fizikai megvalósítása 2008. tél végén – még a vegetációs időszak kezdete előtt – az idegenhonos fafajok kitermelésével kezdődött. A fakitermelés mihamarabbi megkezdése azért volt különösen fontos, hogy az újraerdősítés kb. 10 éves munkafolyamatából minél nagyobb részt lehessen támogatásból megvalósítani. A pályázati források ugyanis csupán az első 21 hónap munkálatainak finanszírozását teszik lehetővé. Ez praktikusán azt is jelenti, hogy a pályázati időszak lezárta után a maradék 99 hónap művelési, ápolási költségeit a projektgazda Pilisi Parkerdő Zrt-nek kell vállalnia.

A fakitermelés során 29 helyszínen, összesen 7.500 m³ idegenhonos, főleg fenyő és akác faanyagot termeltünk ki, majd a szükséges előkészítő munkálatok elvégzését követően 52,25 hektárnyi területen 880.000 db őshonos facsemetét ültettünk. A fakitermeléssel együtt megkezdődött az egyre agresszívbabban terjedő és az őshonos fajok életterét elfoglaló bálványfa visszaszorítása is. A Valkói és Visegrádi Erdészetnél ennek keretében összesen 56,6 hektárnyi területen, 97 helyszínen folyt a munka.

A vizes élőhelyek rehabilitációja során kevesebb helyszínen, ám az előbbieknél jóval költségesebb beavatkozások indulhattak el. A kiemelt helyszínek között említhető itt a visegrádi Apátkúti-völgyben folyó patak és tó mederkotrása, a Pilisszentkereszt Szurdokban megvalósult völgyzárógát építés, valamint a Leányfalun megvalósult forrásfoglalás.

A késő tavaszi és a nyári időszak munkálataihoz tartozott egy talán kevésbé látványos, ám az erdőjárók biztonsága szempontjából rendkívül fontos feladat elvégzése, a Parkerdő területén lévő felhagyott bányák balesetmentesítése, sziklafalak kopogózása, valamint a természetes erózió okozta károsodások megállítása. E munkák során tavasszal 2 budapesti bányában (Alsó-Kecske-hegy, Remete-hegy) a szakemberek kb. 3.000 m² sziklafalat vizsgálták át.

A tavaszi és a nyári időjárás kiszámíthatatlansága természetesen alapvetően befolyásolta a munkálatok tényleges ütemét. Emiatt a tervezetthez képest kisebb csúszások keletkeztek, de ezek mértéke az erdőgazdálkodási gyakorlatban megszokott mértéket nem lépi túl (pl. a március végéig tartó havazás miatt egyes helyszíneket a vegetációs időszak kezdete előtt

nem lehetett megközelíteni, ezért néhány fakitermelés átkerült ősze, a lombhullás utáni időszakra).

Örvendetes tény azonban, hogy mindezen akadályok és kisebb csúszások ellenére a pályázat megvalósítása összességében 2009 nyarának végén a tervezett ütemezés szerint haladt.

A program megvalósításának második szakasza – 2009. ősz

Míg a program tavaszi induláskor az őshonos erdőállományok megújulását segítő fafajcsere volt a leginkább fókuszban, ősszel az erdei vizes élőhelyek rehabilitációjára összpontosult a figyelem. Három kiemelt körzetben (*Visegrád* - Apátkúti-patak, Apátkúti-tó, Telgárthy-rét, István-kunyhói tavak, *Pilisszentkereszt* – Dera-patak, Mogyorós-patak, *Leányfalu* – Hunyadi János u.) összesen hét helyszínen folyt ilyen jellegű munka. Az ismert túraútvonalakat is érintő beavatkozások természetvédelmi értéke igen magas, hiszen a munkálatok nyomán több, évek óta veszélyeztetett vizes élőhely újult meg, s tölti be újra a szerepét.

Az említettek mellett 2009 őszén a tavasszal elkezdett erdősítesek utógondozása, ápolása, valamint az élettelen természeti értékek védelmét szolgáló munka egyaránt folytatódott. Az előbbi kapcsán az egyik leginkább kiemelt helyszín a budapesti Hármashatár-hegy volt, ahol a tavaszi ültetések ápolásával (kapálás, sarlózás stb.) párhuzamosan, 12 helyszínen, összesen 3400 m³ faanyag kitermelésére is sor került. A csapadékszegény időjárás okozta károsodás ellensúlyozásaként végzett pótlások során összesen 204.000 db csemetét ültettünk el. Ebből például a kiemelt helyszínek számító Budaörsön 31.000 darab egy éves facsemete ültetése kezdődött el a téli fagyok beállta előtt.

Az invazív bálványfa visszaszorítása a tavaszi időszakhoz hasonlóan tovább folyt, 90 helyszínen összesen 70 hektár területet tisztítottunk meg. A sziklafalak kopogózása, a turisták által látogatott élettelen természetvédelmi értékek balesetmentesítése szintén folytatódott, melynek eredményeként négy budapesti bányában (Róka-hegy, Francia-bánya, Tündér-sziklai kőbányák), összesen 22.500 m² sziklafelület átvizsgálása, valamint 1.895 méter védőkorlát építése történt meg.

A 2009 őszi időszakban összességében mintegy 200 helyszínen zajlottak pályázattal kapcsolatos természetvédelmi munkák.

A megvalósítás természetvédelmi haszna

A pályázat keretében megvalósuló természetvédelmi beavatkozások az ország legterheltebb erdőterületén zajlanak. A főváros közelsége, a rendkívül magas látogatói létszám (10 millió látogató/év), valamint a lég- és zajszennyezettség e terület élővilágát fokozottan veszélyezteti, ezért a természetes növénytársulások, élőhelyek megmentése és helyreállítása, ezen keresztül pedig az itt élő védett növény és állatfajok életlehetőségeinek javítása kulcskérdés. Ez utóbbi vonatkozásában a fokozottan védett fajok - pl. pilisi len, magyarföldi husáng, hegyi tarsóka – a program keretén belül különösen nagy figyelmet kapnak.

Tájékoztatás, szemléletformálás – együttműködés a médiával

Társaságunk az uniós pályázatokban kötelezően előírt táájékoztatáson túlmenően is nagy hangsúlyt fektet a program lakossági és szakmai kommunikációjára. Ennek elsődleges oka az, hogy a program megvalósítása során elért természetvédelmi eredmények, ill. haszon hosszútávú megőrzése csakis a lakosság, azon belül pedig konkrétan az erdőjárók együttműködésével valósítható meg. Az erdőkimélés, az erdei tartózkodás helyes viselkedésformáinak bemutatása, valamint a projekt által érintett területekre látogatók szemléletformálása számunkra komoly kihívást és egyben lehetőséget is jelent.

Mivel a jelenlegihez fogható léptékű hazai természetvédelmi fejlesztés az erdőgazdaságok területén az elmúlt évtizedekben nem volt, annak hozadékát, értékét hosszútávon is fenntarthatóvá kívánjuk tenni. Ennek érdekében a program megvalósítását kísérő, annak eredményességét támogató kommunikáció tervezését és megvalósítását a tájékoztatás és a szemléletformálás együttes, egymással párhuzamosan alkalmazására építjük.

A szakmai program indulását a 2009. március 12-i nyitórendezvényen jelentettük be. Azóta számos eseményre és egyéb aktivitásra került sor, melyeket minden esetben jelentős lakossági és médiaérdeklődés kísért. A természetvédelmi és tájékoztatási szempontból egyaránt kiemelt helyszíneken - például Budaörsön, a budapesti Hármashatár-hegyen, Solymáron és Visegrádon - a nagyobb lakossági érdeklődést kiváltó munkafázisokhoz kapcsolódóan a helyi önkormányzati vezetőkkel, a civil szervezetekkel, a természetvédelmi terület szakembereivel és a média képviselőivel helyszíni bejárásokat szerveztünk.

A megvalósítás 2010-es ütemezése

2010 tavaszán, a vegetációs időszak ismételt beköszöntekekor folytatjuk a már elkezdett erdősítések ápolását, s ahol szükség lesz rá, a hiányzó egyedeket ültetéssel pótoljuk. A tavaszi időszakban folytatódik az invazív fajok visszaszorítása, és a jobb idő beállta után a bányák balesetmentesítése is. A vizes élőhelyek rehabilitációja még a szaporodási időszak kezdete előtt befejeződik. A program végső zárása 2010 augusztusában várható.

A teljes programról további információkat honlapunkon - www.parkerdo.hu - találunk.

Köszönjük megtisztelő figyelmüket, mellyel végigkísérik természetvédelmi programunk alakulását!

Visegrád, 2010. január 15.